

DOI 10.52363/2414-5866-2025-2-13

УДК 35.072.2:332.1:352.07

Терещенко Т.В., к.е.н., доц., ХУУтаП ім. Л. Юзькова, м. Хмельницький,
ORCID: 0000-0001-5748-2854,

Порока С.Г., доктор філософії у галузі Публічне управління та адміністрування, НУЦЗУ, м. Черкаси,
ORCID: 0000-0001-9418-3597

Tereshchenko T., Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Management and Economics, Associate Professor of the Department of Public Management and Administration, Leonid Yuzkov University of Management and Law, Khmelnytskyi,

Poroka S., PhD in Public Management and Administration, Research and Development Center, National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy

ШЛЯХИ УНІФІКАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

WAYS OF UNIFICATION OF MECHANISMS OF STATE POLICY OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE

У статті охарактеризовано особливості державної політики економічного розвитку територіальних громад в Україні в сучасних умовах. Визначено результативність державної політики економічного розвитку територіальних громад в умовах європейської інтеграції України. Розглянуто шляхи уніфікації механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад в Україні в сучасних умовах.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, державна політика, територіальні громади, національна безпека, економічний розвиток, державна політика економічного розвитку територіальних громад, європейська інтеграція.

The article describes the features of the state policy of economic development of territorial communities in Ukraine in modern conditions. The effectiveness of the state policy of economic development of territorial communities in the conditions of European integration of Ukraine is determined. The ways of unification of mechanisms of state policy of economic development of territorial communities in Ukraine in modern conditions are considered.

***Keywords:** public administration, mechanisms of public administration, public policy, territorial communities, national security, economic development, state policy of economic development of territorial communities, European integration.*

Постановка проблеми. Попри триваючу повномасштабну російську агресію Україна невпинно та успішно продовжує свій незворотній рух до Європейського Союзу і проходить надзвичайно важливий процес європейської інтеграції, який охоплює всі сфери суспільного життя, зокрема, сферу державної регіональної політики та розвитку територіальних громад. У контексті цієї інтеграції особливу увагу слід приділити питанням уніфікації механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад, адже саме вони є основою сталого розвитку України в довгостроковій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань особливостей державної політики економічного розвитку територіальних громад в сучасних умовах і результативності механізмів її формування та реалізації присвятили свої публікації такі вчені, як Вахович І., Головка А., Завадська Ю., Корнелюк О., Мірус О., Табалова О., Химинець В., Чапко Р. та інші [1; 6; 10].

Однак чимало питань стосовно визначення шляхів уніфікації механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад в умовах європейської інтеграції України залишаються недостатньо дослідженими.

Постановка завдання. Метою статті є визначення шляхів уніфікації механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад в умовах європейської інтеграції України.

Виклад основного матеріалу. Після Революції Гідності в Україні було розпочато масштабну реформу децентралізації, яка істотно змінила архітектуру державного управління, а територіальні громади отримали ширші повноваження, прямі міжбюджетні відносини з державою, а також можливість самостійно розробляти стратегії економічного розвитку. Цей процес сприяв формуванню нової моделі місцевого самоврядування, де громади стали активними суб'єктами державної політики. Однак децентралізація автоматично не забезпечує ефективний економічний розвиток територіальних громад. Для реалізації їх економічного потенціалу необхідно уніфікувати та стандартизувати підходи до планування, управління та використання ресурсів, орієнтуючись на кращі європейські практики, що передбачає правову, адміністративну та інституційну гармонізацію.

Слід зазначити, що одним з принципів добровільного об'єднання територіальних громад згідно Закону України «Про добровільне об'єднання

територіальних громад» є принцип економічної ефективності (стаття 2) [3], що, на наш погляд, є необхідною передумовою забезпечення відповідного економічного розвитку територіальних громад.

Натомість, Європейський Союз пропонує цілісну модель регіонального розвитку, побудовану на принципах субсидіарності, самоуправління та інтегрованого підходу до економічного планування. У цьому контексті завдання України полягає в адаптації та уніфікації наявних механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад до європейських стандартів.

Саме тому, 5 серпня 2020 р. постановою Кабінету Міністрів України № 695 було затверджено Державну стратегію регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Актуалізація зазначеної Стратегії, в тому числі, зумовлена необхідністю врахування набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС, поглиблення ступеня виконання положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, та переходу до початку переговорів про вступ України до ЄС [2].

Згідно з цим програмним документом, одним з пріоритетів регіонального розвитку України до 2027 року є розвиток багаторівневого врядування, наближення системи управління регіональним розвитком до процедур та кращих практик ЄС [7].

При цьому, одним з напрямів державної регіональної політики України згідно із Законом України «Про засади державної регіональної політики» є формування нормативно-правової бази, необхідної для реалізації державної регіональної політики з урахуванням документів Ради Європи та Європейського Союзу (стаття 6) [4].

Розглянемо більш детально результативність євроінтеграційних процесів, які відбуваються в Україні в сучасних умовах та визначимося з напрямками удосконалення державної політики сталого розвитку регіонів та економічного розвитку територіальних громад у відповідності з рекомендаціями європейської комісії щодо заявки України на членство в ЄС.

Проголошені Україною євроінтеграційні прагнення передбачають адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС та є міжнародним зобов'язанням, яке передбачено Угодою про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами від 14 червня 1994 р. Відповідно до цієї Угоди Україна зобов'язалася адаптувати діюче та майбутнє законодавство до законодавства ЄС в пріоритетних сферах на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні [11].

Україна активно працює над імплементацією Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, включно з Поглибленою та всеосяжною зоною віль-

ної торгівлі, яка є ще одним важливим інструментом наближення України до Євросоюзу. Реалізація Угоди про асоціацію дозволяє Україні досягти всебічної економічної та правової сумісності з ЄС та створити необхідні передумови забезпечення економічного розвитку територіальних громад.

Так, загальний прогрес виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, з іншої сторони за 2014-2024 рр. збільшився з 77% в 2023 р. до 81% в 2024 р. У 2024 р. прогрес виконання завдань в рамках Угоди про асоціацію становить 70% [5].

В тому числі, наприклад, зобов'язання України за напрямом сільське господарство та розвиток сільських територій, які передбачені статтею 403 Глави 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» Угоди про асоціацію за підсумками 2024 р. виконано на 74% (+4 в.п. у порівнянні з 2023 р.) [5].

Протягом 2024 р. продовжувалася активна співпраця між Україною та ЄС в межах Поглибленої і всеохопної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ), як важливої складової Угоди про асоціацію.

Так, Європейський Союз є найбільшим торговельним партнером України. За період січень – листопад 2024 р. питома вага торгівлі товарами з ЄС склала – 54,0 % (за аналогічний період 2023 р. – 56,2 %). Видано 185099 сертифікатів EUR.1. для експорту до держав-членів ЄС, (для порівняння, у 2023 р. було видано 252331 сертифікатів, а всього з початку застосування Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі видано 1252484 таких сертифікатів). Збільшується кількість орієнтованих на Європейський Союз експортерів, які отримали статус уповноваженого експортера та можуть експортувати до ЄС без оформлення сертифікату EUR.1. На кінець 2024 р. таких підприємств налічувалося 350. А з 6 червня 2024 р. набув чинності Регламент (ЄС) 2024/1392 Європейського Парламенту та Ради від 14.05.2024 р., яким передбачено продовження ЄС заходів з тимчасової лібералізації торгівлі з Україною, які охоплюють скасування всіх мит, тарифних квот і захисних заходів щодо імпорту походженням з України [5].

Тобто виконання Пріоритетного плану дій з імплементації поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі Україна - ЄС дозволяє створювати більше можливостей для взаємної торгівлі, що сприяє не тільки економічному розвитку територіальних громад, а й забезпечує поетапне виконання вимог щодо членства України в ЄС.

Щодо різних виконавців Угоди про асоціацію, слід зазначити, що загальний прогрес за період 2014-2024 рр. склав: Кабінет Міністрів України – 79% заходів виконано; Верховна Рада України – 74%; інші органи державної влади – 62% заходів виконано [5].

Тобто можна констатувати, що органи державної влади України за певними сферами та напрямами ще не повною мірою забезпечують

імплементацию Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що потребує відповідного удосконалення державної політики євроінтеграції України з ЄС з метою забезпечення, в тому числі необхідної динаміки сталого розвитку нашої держави та економічного розвитку територіальних громад в умовах існуючих викликів і ризиків.

Однак, незважаючи на це, триває активний процес продуктивної співпраці в рамках виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, в тому числі в питаннях економічного розвитку регіонів та територіальних громад.

Так, за результатами двосторонньої зустрічі за переговорним розділом «Економічні критерії», яка відбулася 8 жовтня 2024 р., українською стороною представлено оцінку стану відповідності України економічним критеріям ЄС, зокрема щодо подальшого функціонування ринкової економіки, покращення конкурентоспроможності і підтримки довгострокового зростання країни, а Європейською Комісією підготовлені відповідні рекомендації. Міністерство економіки разом з іншими державними органами проводить відповідну роботу з підготовки пропозицій до проекту переговорної позиції української сторони до розділу «Економічні критерії» з урахуванням наданих рекомендацій.

Також 21-22 листопада 2024 р. відбулася двостороння зустріч за переговорним розділом 3 «Свобода підприємництва і надання послуг», під час якої українською стороною представлено оцінку стану імплементации актів права ЄС з питань свободи підприємництва і надання послуг у національне законодавство та окреслено кроки, які планує вжити Україна з метою гармонізації національного законодавства з вимогами відповідних актів ЄС. Також отримано рекомендації Європейської Комісії щодо продовження роботи стосовно імплементации актів права ЄС у національне законодавство з питань свободи підприємництва і надання послуг [5].

Окрім того, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 р. № 1337-р схвалено Стратегію розвитку та розбудови прикордонної інфраструктури з країнами Європейського Союзу та Республікою Молдова до 2030 року та затверджено операційний план заходів з її реалізації у 2024-2030 рр., яка передбачає [9]:

- реконструкцію 29 пунктів пропуску та спорудження 17 нових пунктів пропуску;
- виконання робіт з реконструкції залізничних колій, мультимодальних терміналів, електрифікації колій;
- підписання угод про спільний контроль із сусідніми країнами - Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Румунією, та запровадження відповідного виду контролю на пунктах пропуску;
- запровадження механізмів прогнозування піків вантажних і пасажирських потоків для оперативного реагування та перена-

правлення транспортних засобів до менш завантажених пунктів пропуску.

Основними цілями зазначеної Стратегії є: збільшення пропускної спроможності прикордонної інфраструктури; запуск спільного митного та прикордонного контролю із суміжними країнами; цифровізація перетину кордону для зменшення часу очікування в черзі; створення мережі зон очікування, що сприятиме економічному розвитку, як прикордонних територіальних громад, так і сталому регіональному розвитку України [9].

Також Кабінетом Міністрів України було схвалено розпорядження від 15.11.2024 р. № 1163-р «Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025 – 2027 роках», яку розроблено з урахуванням потреби у змінах з реалізації державної політики у сфері сільського господарства, зокрема пов'язаних з наданням Україні статусу кандидата на вступ до ЄС та інших міжнародних зобов'язань, визначає основні пріоритетні цілі, що сприятимуть досягненню загальних цілей в економічній, екологічній та соціальній сферах [8].

Важливою передумовою підтримки соціально-економічної стабільності в Україні в умовах війни та в контексті її європейської інтеграції є фінансова підтримка та макрофінансова допомога нашій країні з боку Європейського Союзу. Адже з початком збройної російської агресії економічна та фінансова системи України зазнали відчутного удару, що за негативного сценарію могло призвести до катастрофічних наслідків для держави. Тому вагому роль у підтримці економіки та соціальної сфери України на прийнятному рівні відіграє вчасно отримана підтримка ЄС.

Так, у 2024 р. Україна та ЄС підписали 9 міжнародних договорів про фінансування нових та продовження діючих програм допомоги Україні з боку ЄС, зокрема [5]:

- угоду про започаткування нової програми «Програма технічного співробітництва для України на 2024 рік» (142,5 млн. євро) для зміцнення інституційної та адміністративної спроможності органів державної влади України координувати та впроваджувати реформи, надавати послуги, продовжувати відновлення країни, відновлення енергетичної інфраструктури, пошкодженої внаслідок військової агресії РФ, зміцнення спроможності організацій громадянського суспільства та ЗМІ брати участь у процесах реалізації реформ, підвищення обізнаності населення України про підтримку ЄС;

- шість додаткових угод для внесення змін до діючих угод, зокрема для продовження терміну дії таких програм: «Підтримка ЄС для відновлення та реформ», «Підтримка громадянського суспільства та культури», Річна програма дій 2020 року щодо співробітництва у сфері ядерної безпеки, «Програма технічного співробітництва 2019 року», «Підтримка комплексного реформування державного управління в Україні», «Програ-

ма ЄС з підтримки України в надзвичайній ситуації».

У 2024 р. Україна та ЄС оновили правові умови співробітництва у сфері міжнародної технічної допомоги, підписавши Рамкову угоду між Україною та Європейським Союзом щодо спеціальних механізмів реалізації фінансування Союзу для України згідно з інструментом Ukraine Facility.

Програма Ukraine Facility містить три компоненти [5]:

I. План України – технічний документ, необхідний для реалізації програми (пряма підтримка державного бюджету - 38,27 млрд. євро, з яких 33 млрд. євро у формі кредитів та 5,27 млрд. євро у формі грантів).

II. Інвестиційний фонд – спеціальний інвестиційний інструмент для стимулювання залучення інвестицій у пріоритетних секторах (6,97 млрд. євро). Фінансування в рамках цього інструменту надходить через Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк та інші інституції.

III. Технічна та адміністративна підтримка, спрямована на реалізацію структурних реформ на шляху до набуття повноцінного членства України в ЄС, розбудову спроможності органів влади на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також на покриття відсотків за кредитами в рамках інструменту (4,76 млрд. євро).

Для реалізації першої складової Ukraine Facility Урядом схвалено План України (розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 р. № 244), який містить 15 секторальних розділів з переліком реформ, та, за необхідності, інвестицій, які враховують потреби в післявоєнному відновленні, реконструкції та модернізації України, заходи (умови) їх впровадження та відповідні кроки. Загалом План для Ukraine Facility включає 151 крок (серед яких 16 інвестиційних кроків) за 69 напрямками реформ, виконання яких заплановане на період до 2027 року [5].

Однак, на жаль, в сучасних умовах також спостерігається поки що неповна готовність системи державного управління регіональним розвитком та державної політики економічного розвитку територіальних громад до процедур та кращих практик ЄС.

Так, до ключових завдань та викликів України в частині адаптації до процедур та кращих практик ЄС належать удосконалення нормативно-правової бази для управління структурними фондами (статті 174 і 175 Договору про функціонування ЄС), посилення ролі центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної регіональної політики, запровадження багаторівневого управління та координації між різними суб'єктами, що беруть участь у розробленні програм та управлінні коштами ЄС, а також створення відповідних інструментів підготовки, управління, моніторингу та контролю програм і проєктів у сфері економічного розвитку територіальних громад.

Важливим є також формування спроможних структур та механізмів управління коштами ЄС на регіональному та місцевому рівні. Це стосується визначення територіальної моделі управління коштами ЄС, зміцнення інституцій на регіональному рівні, що включає розбудову спроможності до програмування, розвиток навичок у сфері організації конкурсних відборів проєктів, системи їх оцінки, моніторингу та впровадження результатів реалізації проєктів у сфері економічного розвитку територіальних громад [2].

Станом на сьогодні, існує низка проблем, які гальмують процес уніфікації механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад.

По-перше, нормативно-правова база залишається фрагментарною. В Україні досі не існує чіткого законодавчого регулювання щодо діяльності кластерів, індустріальних парків чи міжмуніципального співробітництва на рівні, що відповідає європейським стандартам.

По-друге, спостерігається нерівномірність у спроможності громад реалізовувати стратегії розвитку. Деякі громади мають високий рівень організаційної культури, людського капіталу та доступ до міжнародних проєктів, тоді як інші залишаються ізольованими й малоактивними. Це створює дисбаланс та потребує уніфікованих підходів з боку держави для підтримки менш розвинених територій.

По-третє, в Україні поки що не набули достатнього поширення механізми кластеризації. Ті, що функціонують, зосереджені переважно в ІТ-секторі або агропромисловому комплексі, тоді як високотехнологічні, експортноорієнтовані кластери лише формуються. Бракує системного бачення національного кластерного розвитку, що гальмує економічну інтеграцію громад до європейських ланцюгів доданої вартості [1; 6; 10].

Саме тому, важливою передумовою уніфікації механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад є приведення нормативно-правової бази у відповідність до стандартів ЄС, а саме: необхідно законодавчо врегулювати питання кластерної політики, діяльності індустріальних парків, правил державно-приватного партнерства, цифрової трансформації публічного управління. Створення єдиного правового поля забезпечить формування єдиних і прозорих умов для економічного розвитку територіальних громад.

Іншим важливим напрямом уніфікації механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад має стати розширення програм державної підтримки та партнерських проєктів, таких як «U-LEAD з Європою» та DESPRO, які дозволяють територіальним громадам отримати експертну допомогу, навички стратегічного планування, доступ до інвестицій та обмін досвідом із громадами країн-членів ЄС.

Ще одним напрямом уніфікації механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад має стати розвиток індустріальних парків та стимулювання кластеризації. Кластерний розвиток дозволяє ефективно використовувати місцеві ресурси, залучати інновації, створювати робочі місця та розвивати експорт. Держава має виступити активним учасником формування кластерів, надаючи фінансову, методологічну та інформаційну підтримку.

Важливим інструментом є також транскордонна та міжрегіональна співпраця. Участь у таких програмах, як Interreg або Єврорегіони, дозволяє громадам реалізовувати спільні проекти з інфраструктурного, екологічного та соціально-економічного розвитку, залучаючи кошти з фондів ЄС.

Зокрема, таким позитивним прикладом уніфікованого підходу до економічного розвитку територіальних громад є Карпатський Єврорегіон, в межах якого громади Закарпаття, Івано-Франківщини та Львівщини беруть участь у транскордонних проектах, спрямованих на розвиток туризму, енергетики та підприємництва, що не лише покращує економічну ситуацію, а й сприяє зміцненню територіальних громад та регіональної ідентичності [10].

Окрему роль відіграє активізація участі мешканців громад у процесах планування та прийняття публічно управлінських рішень. Розвиток громадянського суспільства, навчання лідерів громад, підтримка молодіжних і підприємницьких ініціатив – усе це формує основу для сталого економічного розвитку територіальних громад знизу.

Отже, попри повномасштабну війну, Україна продовжила активний процес адаптації українського законодавства до права ЄС. При цьому, Верховній Раді України, міністерствам, відомствам та іншим органам державної влади необхідно і надалі зберігати високу динаміку євроінтеграційних процесів, виконуючи рекомендації Єврокомісії, які Україна отримала разом із своїм статусом кандидата на вступ до ЄС, забезпечуючи процедуру селф-скринінгу на відповідність українського законодавства праву ЄС. Саме зазначені паралельні процеси покликані пришвидшити наступний етап – перемовини про членство України в ЄС [5].

Однак, слід зазначити, що виконання Угоди про асоціацію України з ЄС – це не лише внесення змін до існуючого національного законодавства, а формування нової державної політики сталого розвитку, яка сприятиме збереженню належної стійкості та економічної спроможності регіонів та територіальних громад в контексті протидії існуючим викликам та ризикам сьогодення.

На шляху європейської інтеграції нашою державою було докладено максимальних зусиль і за 2 роки, з моменту отримання статусу кандидата на членство в ЄС і до початку вступних перемовин, Україна виконала 7

рекомендацій та 4 додаткові законодавчі кроки, визначені Європейською Комісією [5].

У рамках цих критеріїв було ухвалено цілу низку важливих євроінтеграційних законів та реалізовано низку реформ, які стосувалися всіх сфер життя українського суспільства, в тому числі щодо питань економічного розвитку територіальних громад. Впровадження європейських практик, розвиток кластерів, цифровізація управління та підвищення участі громадян дозволять територіальним громадам не лише адаптуватися до європейського середовища, а й стати його активною частиною. А успіх уніфікації механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад залежить від політичної волі, інституційної спроможності та відкритості до змін як на рівні держави, так і на рівні громад.

Висновки. Таким чином, уніфікація механізмів державної політики економічного розвитку громад в умовах європейської інтеграції є ключовим викликом та водночас можливістю для України. Сучасна громада повинна бути не лише адміністративною одиницею, а повноцінним учасником європейських економічних процесів. Для цього необхідно здійснити глибоку трансформацію нормативно-правового поля, створити умови для стратегічного державного управління економічним розвитком, активізувати інструменти публічно-приватного партнерства та транскордонної співпраці. Україна реалізувала цілу низку важливих структурних реформ та, незважаючи на війну, і надалі зберігає високу динаміку євроінтеграційних процесів. Подальша уніфікація механізмів державної політики економічного розвитку територіальних громад є необхідною передумовою подальшого стійкого розвитку України в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови нашої держави. Україна та Європейський Союз продовжують будувати спільне майбутнє, а результатом цього процесу стане членство нашої держави в ЄС, як стратегічного вектору подальшого сталого розвитку України в довгостроковій перспективі, що й буде предметом подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Вахович І. М., Табалова О. Є. Регіональні асиметрії сталого розвитку України: діагностика та механізми вирівнювання. Луцьк : Волинь Поліграф, 2012. 344 с.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>.
3. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>.
4. Закон України «Про засади державної регіональної політики».

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.

5. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2024 рік. К. 2025. 148 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-zvit-pro-vikonannia-ugodi-pro-asociaciiu-za-2024-rik.pdf>.

6. Корнелюк О. А., Завадська Ю. І., Чапко Р. В. Форми реалізації транскордонного співробітництва в Європейському Союзі. Інноваційна економіка. 2021. № 3–4. С. 12–18.

7. Оновлена державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: ключові аспекти. URL: https://mtu.gov.ua/files/Avto/Довідка_Миу_Інформаційна_брошура_A4_ukr.pdf.

8. Розпорядження Кабінету Міністрів від 15.11.2024 р. № 1163-р «Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025 – 2027 роках». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text>.

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.12.2024 № 1337-р «Про схвалення Стратегії розвитку та розбудови прикордонної інфраструктури з країнами Європейського Союзу та Республікою Молдова до 2030 року». URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-rozvytku-ta-rozbudovy-prykordonnoi-infrastruktury-z-krainamy-ievropeiskoho-t241224>.

10. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку: аналітична доповідь / В. В. Химинець, А. А. Головка, О. І. Мірус. Київ: НІСД, 2021. 47 с.

11. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/ievropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu>.

References.

1. Vakhovych I. M., Tabalova O. E. Regional asymmetries of sustainable development of Ukraine: diagnostics and mechanisms of equalization. [Rehional'ni asymetriyi staloho rozvytku Ukrayiny: diahnostyka ta mekhanizmy vyrivnyuvannya]. Lutsk: Volyn Polygraph, 2012. 344 p.

2. State Strategy of Regional Development for 2021-2027. [Derzhavna stratehiya rehional'noho rozvytku na 2021-2027 roky]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>.

3. Law of Ukraine “On Voluntary Association of Territorial Communities”. [Zakon Ukrayiny «Pro dobrovil'ne ob'yednannya terytorial'nykh hromad»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>.

4. Law of Ukraine “On Principles of State Regional Policy”. [Zakon Ukrayiny «Pro zasady derzhavnoyi rehional'noyi polityky»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.

5. Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU for 2024. [Zvit pro vykonannya Uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrayinoyu ta YES za 2024 rik]. K. 2025. 148 p. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-zvit-pro-vikonannia-ugodi-pro-asociaciiu-za-2024-rik.pdf>.

6. Kornelyuk O. A., Zavadska Yu. I., Chapko R. V. Forms of implementation of cross-border cooperation in the European Union. Innovative economy. [Formy realizatsiyi transkordonnoho spivrobitnytstva v Yevropeys'komu Soyuzi]. 2021. No. 3–4. P. 12–18.

7. Updated State Strategy for Regional Development for 2021-2027: Key Aspects. [Onovlena derzhavna stratehiya rehional'noho rozvytku na 2021-2027 roku: klyuchovi aspekty]. URL: https://mtu.gov.ua/files/Avto/Довідка_Миу_Інформаційна_брошура_A4_ukr.pdf.

8. Cabinet of Ministers Resolution No. 1163-r dated November 15, 2024 “On approval of the Strategy for the Development of Agriculture and Rural Areas in Ukraine for the period until 2030 and approval of the operational plan of measures for its implementation in 2025-2027”. [Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv vid 15.11.2024 r. № 1163-r «Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku sil's'koho hospodarstva ta sil's'kykh terytoriy v Ukrayini na period do 2030 roku ta zatverdzhennya operatsiynoho planu zakhodiv z yiyi realizatsiyi u 2025 – 2027 rokakh»]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text>.

9. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 24.12.2024 No. 1337-p On approval of the Strategy for the development and expansion of border infrastructure with the countries of the European Union and the Republic of Moldova until 2030. [Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 24.12.2024 № 1337-r «Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku ta rozbudovy prykordonnoyi infrastruktury z krayinamy Yevropeys'koho Soyuzu ta Respublikoyu Moldova do 2030 roku»]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-rozvytku-ta-rozbudovy-prykordonnoi-infrastruktury-z-krainamy-ievropeiskoho-t241224>.

10. Cross-border cooperation as a tool for local and regional development: analytical report. [Transkordonne spivrobitnytstvo yak instrument mistsevoho ta rehional'noho rozvytku: analitychna dopovid']. / V. V. Khymynets, A. A. Golovka, O. I. Mirus. Kyiv: NISD, 2021. 47 p.

11. Association Agreement between Ukraine and the EU. [Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrayinoyu ta YES]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>.